

**XVII
МІЖНАРОДНА
ВИСТАВКА
«ІННОВАТИКА
В СУЧАСНІЙ
ОСВІТІ»**

Міністерство освіти і науки України

*Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти*

ВИХОВУЄМО ПАТРІОТИЗМ У ДОШКІЛЬНИКІВ НА ІДЕЯХ КУЛЬТУРИ ДОБРОСУСІДСТВА ТА ТРАДИЦІЯХ РІДНОГО КРАЮ

КОНКУРСНА РОБОТА З НОМІНАЦІЇ

**«Інноваційні практики
духовно-інтелектуального виховання і
навчання здобувачів освіти у XXI столітті»**

Миколаїв • 2025

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

*XVII Міжнародна виставка
«Інноватика в сучасній освіті»*

**Виховуємо патріотизм у дошкільників
на ідеях культури добросусідства
та традиціях рідного краю**

Конкурсна робота з номінації

«Інноваційні практики духовно-інтелектуального виховання і навчання
здобувачів освіти у XXI столітті»

Миколаїв • 2025

АВТОРКА:

Олійник Лія Миколаївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

*Рекомендовано до друку рішенням ученої ради
Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти,
протокол від 24 вересня 2025 року № 4.*

РЕЦЕНЗЕНТКА:

Сокурєнко Олена Олексіївна, кандидатка педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ВИПУСК:

Трубноєва Людмила Володимирівна, заступниця директора з науково-педагогічної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Олійник Л. М.

Виховуємо патріотизм у дошкільників на ієєях культури добросусідства та традиціях рідного краю : конкурсна робота з номінації «Інноваційні практики духовно-інтелектуального виховання і навчання здобувачів освіти у ХХІ столітті» / Л. М. Олійник – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОППО, 2025. – 30 с.

З М І С Т

ВСТУП	4
ОСНОВНА ЧАСТИНА	6
ЛІТОПИС «КУЛЬТУРИ ДОБРОСУСІДСТВА» У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ МИКОЛАЇВЩИНИ	6
РЕГІОНАЛЬНА ПАРЦІАЛЬНА ПРОГРАМА «УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОЧОК. МИКОЛАЇВЩИНА» – ОРІЄНТИР ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКТ ДО РЕГІОНАЛЬНОЇ ПАРЦІАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОЧОК. МИКОЛАЇВЩИНА»	14
ВИСНОВКИ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	20
ДОДАТКИ	21
Розповсюдження курсу «Культура добросусідства» у закладах дошкільної освіти Миколаївщини	21
План роботи творчої групи «Культура добросусідства в закладах дошкільної освіти» на 2025 рік	23
Адаптація всеукраїнської програми «Український віночок. Регіон» 2018 року до регіональної специфіки	24
Регіональна парціальна програма «Український віночок. Миколаївщина» 2023 року	25
Структура та зміст регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина»	26
Програма восьмого розширеного засідання обласної творчої групи педагогів закладів освіти «Культура добросусідства в закладах дошкільної освіти»	27
Зразки методично-дидактичних посібників до регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина»	28

ВСТУП

Сучасна система дошкільної освіти України орієнтується на виховання гармонійно розвиненої, патріотично свідомої особистості. Особливої уваги потребує духовно-інтелектуальне виховання молодого покоління та національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку як його важливий складник. Саме в дошкільному віці формуються основи патріотизму та толерантність.

Патріотизм – поняття гуманістичне, що поєднує вірність Батьківщині, готовність служити їй і захищати від ворогів з почуттям поваги до інших дружніх народів і країн, їх національних звичаїв, традицій.

Виховання патріотизму – це багатоаспектний процес, що базується на моральному, естетичному, трудовому й інтелектуальному розвитку дитини. Саме через таке різнобічне виховання зароджується духовний зв'язок з Батьківщиною, який починається з дошкільного віку. Щоб виховати повноцінну особистість, яка любить свою країну та поважає інші народи, необхідно знати своє коріння і традиції. Патріотизм – це любов до Батьківщини, її території, природи, суспільства, мови й культури. Це глибоке почуття формується в дитинстві, але є індивідуальним та пов'язане з духовністю. Педагог-патріот здатен пробудити почуття патріотизму через сприятливе освітнє середовище. Вважаємо, що в сучасних умовах зміст національно-патріотичного виховання дошкільників має збагачуватися інформацією, що має для них емоційно-ціннісне значення.

Сприйняття навколишнього світу та культурного простору в дошкільнят надзвичайно яскраве й емоційне. Образи реальності міцно закарбовуються в пам'яті та часто залишаються на все життя, що має величезне значення для формування патріотизму.

Зміст освіти дітей дошкільного віку визначається державним стандартом – Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні. У його інваріантній частині визначені освітні напрями роботи педагогів для досягнення дітьми дошкільного віку необхідного рівня розвиненості, освіченості й вихованості, зокрема набуття дітьми навички міжособистісного спілкування, взаємної поваги та толерантності.

Варіативна частина державного стандарту допускає створення програмно-методичних матеріалів, що мають відобразити особливості регіонів України, задовольнити потреби й інтереси дітей – носіїв різних культур і мов.

Загальнонаціональний курс «Культура добросусідства» у поєднанні з регіональною парціальною програмою «Український віночок. Миколаївщина» створює дієвий комплекс для реалізації цього завдання через практико-орієнтований підхід.

Зазначений курс упроваджується в Миколаївській області з 2019 року. Це унікальна розробка українських учених та освітян, яку створено на початку 2000-х років під керівництвом М. А. Араджионі, кандидатки історичних наук, провідної наукової співробітниці Інституту сходознавства

ім. А. Ю. Кримського НАН України [1]. Нині це єдиний в Україні наскрізний інтегрований курс для формальної освіти, що охоплює всі рівні: від закладу дошкільної до вищої освіти. Програми курсу частково враховують особливості різних регіонів, що дає змогу поєднувати загальноукраїнський контекст із місцевою природою, історією та культурою, робить навчання більш наочним і практичним. Курс «Культура добросусідства» зосереджується на розвитку та вихованні, формуючи соціальну, громадянську та міжкультурну компетентності здобувачів освіти, сприяючи миротворчій освіті й соціальній інклюзії різних вразливих груп населення, включаючи національні та релігійні меншини, внутрішньо переміщених осіб, трудових мігрантів і людей з інвалідністю. У нього закладено системний, компетентнісний, інтегрований та особистісно-діяльнісний підходи з акцентом на розвивальний та виховний аспекти освіти. Тобто те, що сьогодні є одними з основних засад Нової української школи. Це дозволяє включати в загальноукраїнський контекст особливості природного, історичного, культурного та промислового ландшафту регіонів країни [2].

Мета конкурсної роботи – висвітлення дієвих практик національно-патріотичного виховання дошкільників на ідеях загальнонаціонального курсу «Культура добросусідства» засобами програмно-методичного комплексу до регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина» [3].

У сучасному освітньому просторі існує достатньо матеріалів для якісної організації національно-патріотичного виховання дошкільнят. Однак для дітей такого віку почуття патріотизму починається з любові до рідного краю. Тому формування патріотичних почуттів має базуватися на регіональному змісті.

В Україні культура добросусідства є особливо актуальною в контексті таких сучасних викликів, як війна, економічна нестабільність і соціальна поляризація. Розвиток культури добросусідства може допомогти українцям подолати ці виклики, створити мирне, справедливе і розвинене суспільство.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

ЛІТОПИС «КУЛЬТУРИ ДОБРОСУСІДСТВА» У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ МИКОЛАЇВЩИНИ

Ознайомлення з ідеями культури добросусідства розпочалось для мене в березні 2019 року, коли на запрошення МОНУ відвідала авторський семінар-тренінг з методики роботи за програмою міжкультурної та громадянської освіти «Український віночок. Регіон» для педагогів ЗДО Одеської і Херсонської областей у місті Чорноморську.

Вже через місяць керівниця групи розробників курсу «Культура добросусідства», кандидат історичних наук Маргарита Араджионі на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти проводила мотиваційний семінар-тренінг для педагогів Миколаївщини. Регіональним координатором проєкту «Культура добросусідства» у Миколаївському регіоні стала Вітковська Олена Данилівна, завідувачка навчально-методичної лабораторії акмеології МОШПО.

На наступний рік 4 колежанки-дошкільниці навчались культури добросусідства в місті Черкасах і натхненні її ідеями об'єдналися в регіональну творчу групу «Культура добросусідства в закладах дошкільної освіти» для розробки регіональної парціальної програми для дітей середнього та старшого дошкільного віку Миколаївщини. У 2021 році група налічувала 9 учасниць. Роботу над створенням програми завершено у 2022 році.

Концепція «Культури добросусідства» базується на об'єднанні різних народів, що проживають в Україні, навколо ідеї української державності та громадянства. Українська держава підтримує всі мови й культури, сприяє взаєморозумінню та миру між усіма дружніми національними і релігійними групами. Одним з напрямів реалізації наскрізного курсу «Культура добросусідства» є розроблення регіональних програм на основі єдиного загального документа та дидактичних посібників – адаптація програмного матеріалу до регіону проживання.

Тож з 2023 року 18 учасниць творчої групи «Культура добросусідства у ЗДО» (додаток 1) працюють у мікрогрупах під загальним науковим керівництвом Л. М. Олійник, кандидатки педагогічних наук, доцентки, доцентки кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОШПО, створюють методично-дидактичне забезпечення до програми за напрямами: люди та пам'ятки Миколаївщини; у світі народної культури населення Миколаївщини; культура добросусідства без обмежень; мій світ людей; музичні перлинки Миколаївщини; цікаво про English для дошкільнят; природа Миколаївського краю; антологія культури добросусідства для дошкільнят; культура добросусідства у співпраці з батьками дошкільників (додаток 2).

РЕГІОНАЛЬНА ПАРЦІАЛЬНА ПРОГРАМА «УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОЧОК. МИКОЛАЇВЩИНА» – ОРІЄНТИР ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Парціальна програма «Український віночок. Миколаївщина» конкретизує, з урахуванням регіонального компонента, зміст першої частини «Український віночок. Регіон» наскрізного інтегрованого спеціального курсу «Культура добросусідства», що розроблений фахівцями Інформаційно-дослідного центру «Інтеграція та розвиток» (додаток 3).

Формувати соціальні навички поведінки в громадянському суспільстві, серед яких чільне місце займає патріотизм, необхідно з перших днів життя. Цей процес – тривалий, потребує систематичної роботи, яка у кожному віковому періоді має особливості, пов'язані з досвідом і можливостями дітей. Застосований під час складання програми соціокультурний підхід передбачає необхідність формування ціннісного і на його основі відповідального ставлення дитини до навколишнього світу (додаток 4).

Одним з першочергових завдань сучасної виховної політики є формування в дітей патріотизму, поваги до інших дружніх культур. Відображаючи національну та регіональну своєрідність культур, педагоги мають приділяти особливу увагу формуванню не тільки національної самосвідомості, а й базису особистісної культури. Це означає, що дитина залучається до загальних, непереплутаних людських цінностей, набуває навичок поважного ставлення до інших дружніх культур і релігій.

Патріотизм, так само як і інші якості особистості, не закладається природою від народження, а формується поступово в ході соціалізації людини. Він формується як під впливом загальносоціальних умов, так і внаслідок цілеспрямованої діяльності певних соціальних інститутів: родини, закладів освіти, інших установ та засобів масової інформації. Оскільки до 4 років у дитини з'являються перші ознаки етнічної ідентичності, саме в цьому віці разом з почуттям патріотизму доцільно починати роботу з формування етнічної та конфесійної толерантності.

Регіональна парціальна програма «Український віночок. Миколаївщина» орієнтована на міжкультурну та громадянську освіту дітей середнього і старшого дошкільного віку, які відвідують заклади дошкільної освіти Миколаївського регіону. Зміст програми спрямовано на формування в дітей середнього та старшого дошкільного віку соціально-громадянської компетентності – здатності дитини виявляти особистісні якості, соціальні почуття, любов до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються в дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на поліпшення спільного життя (додаток 5).

Загальні методологічні підходи до побудови освітнього процесу:

- від сприйняття до ідей і узагальнень;
- накопичення досвіду різних контактів з об'єктами навколишнього світу, рефлексія цього досвіду, інтеграція вражень у цілісну картину світу;
- через залучення до духовної скарбниці своєї нації до розуміння того, що світ прекрасний своїм різноманіттям;
- етнокультурний компонент (фольклор, народні ігри, декоративно-ужиткове мистецтво, природа) дозволяє створити необхідний для дитячого сприйняття емоційний фон, збудити інтерес, підвищити рівень мотивації до пізнання.

Рекомендується надати дошкільникам 4–6 років основні відомості про рідний край, його історію, культуру, звичаї та побут, з етики, естетики, екології, що доступні їх віковому сприйняттю. Необхідно ознайомити з елементами різних видів мистецтв, зокрема живопису, музики й літератури.

Під час ознайомлення з культурою людей, які мешкають у Миколаївській області, потрібно наголошувати на багатстві культур і їх взаємопроникненні, талантах людей і їх позитивних людських якостях, етичних ідеалах. Перш за все потрібно враховувати національний склад групи.

У контексті програми треба звернути увагу на те, що виховання патріотичних почуттів до своєї Батьківщини в дітей дошкільного віку має базуватися на толерантному ставленні до представників інших національностей.

Педагоги мають сприяти оволодінню дошкільниками елементарною етикою міжнаціональних відносин, формуванню уявлення про те, що люди на Землі мають жити в мирі й дружбі.

Ураховуючи психічні й емоційні особливості дітей дошкільного віку, необхідно пропонувати їм твори, у яких наводяться приклади мирного співіснування, дружби й успішної співпраці представників різних національностей і релігій.

Організація освітнього процесу та створення освітнього середовища в групі ЗДО мають сприяти тому, щоб розвиток особистості відбувався в контексті загальнолюдської культури з урахуванням конкретних культурних умов діяльності дітей, змісту освіти на рівні змісту сучасної світової культури, організації взаємодії дитини зі світом культури в межах всіх вікових субкультур (однолітки, старші, молодші).

Мета програми «Український віночок. Миколаївщина» у складі інтегрованого спеціального курсу «Культура добросусідства» – виховання в дитини пошани до батьків, їх культурної самобутності, мови й національних цінностей країни проживання і країни походження; підготовка до свідомого життя в демократичному суспільстві в дусі гордості за свою країну, плекання бажання до взаєморозуміння, миру, толерантності, дружби між усіма дружніми народами, етнічними, національними та релігійними

групами. Це цілком відповідає змісту, спрямованості міжнародних і українських документів про права дитини та про освіту.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- Виховання основ духовної культури, формування емоційно-ціннісного ставлення до:
  - родини, місця проживання, міста (села, смт, ОТГ), Батьківщини;
  - природи рідного краю;
  - мови, історії, культурної спадщини свого народу й людей, серед яких мешкає дитина.
- Формування активної громадянської позиції, почуття патріотизму, національної гордості, позитивного ставлення до різноманітності культур.
- Спонування дитини до прояву співчуття, дбайливого ставлення, уважності до рідних і близьких людей, друзів та однолітків, зокрема представників різних національностей і релігій, до тих, хто піклується про неї в закладі дошкільної освіти, удома, хто сам потребує її уваги.
- Виховання шанобливого ставлення до людей і результатів їх праці, рідної землі, державної символіки й етнічних символів, традицій країни, державних і релігійних свят.
- Виховання шанобливого ставлення симпатії, добрих почуттів до людей інших національностей, почуття власної гідності й толерантності.
- Ознайомлення з особливостями мови, побуту і традиціями людей, які мешкають у Миколаївській області, зокрема із сімейними й релігійними звичаями, народним етикетом, традиціями гостинності.
- Прищеплення етики міжнаціонального спілкування та «культури миру».
- Створення умов для краєзнавчої і народознавчої роботи в закладах дошкільної освіти.

Зміст програми забезпечує неперервність і наступність із програмами початкової освіти наскрізного інтегрованого курсу «Культура добросусідства», а також органічну інтеграцію з програмами Нової української школи.

Принципи реалізації програми.

У ході розробки змісту напрямів / блоків дотримано таких концептуальних принципів:

- принцип пріоритету загальнолюдських цінностей: етнічної та конфесійної толерантності, «культури миру», рівноправності мовних, етнічних і релігійних груп, незалежно від статусу, чисельності й часу мешкання в області (у програмі за основу прийнятий алфавітний порядок згадки етносів, мовних / релігійних груп);

- принцип відродження, збереження й розвитку етнокультурної самобутності та діалогу культур (питання традиційної культури розглядаються за тематичним принципом);
- принцип доступності: форми і методи роботи з дітьми, обсяг історико-етнографічного матеріалу повинні відповідати віковим і психологічним особливостям сприйняття дітей дошкільного віку;
- принцип спадкоємності: обумовлює продовження й поглиблення змісту роботи з міжкультурної та громадянської освіти молодших школярів у новій українській школі;
- принцип природовідповідності направлений на властиві дитині дошкільного віку види діяльності: пізнавальну, мистецьку, ігрову, рухову, комунікативну, побутову;
- принцип особистісно орієнтованої взаємодії дітей і дорослих.

Програма з міжкультурної та громадянської освіти дітей середнього та старшого дошкільного віку «Український віночок. Миколаївщина» є парціальною, доповнює зміст інваріантного складника чинних комплексних освітніх програм для закладів дошкільної освіти й тим самим орієнтована на реалізацію основних завдань Базового компонента дошкільної освіти. Може використовуватися у поєднанні з чинними комплексними освітніми програмами, за якими працюють педагоги закладів дошкільної освіти.

Представлено специфічне наповнення змістових напрямів з урахуванням географічних, культурологічних особливостей Миколаївського регіону. Для кожного змістового напрямку окреслені освітні завдання з міжкультурної освіти дітей дошкільного віку, зміст роботи й очікувані результати.

Зміст програми не диференціюється для середнього і старшого дошкільного віку, що дає змогу реалізувати його не тільки в однаково вікових групах, а й у різновікових. Натомість урахування вікових особливостей дітей дає змогу окреслити очікувані результати, що мають бути досягнуті дітьми середнього дошкільного віку на момент переходу до старшої групи, а дітьми старшого дошкільного віку – наприкінці дошкільного дитинства, на порозі нової української школи.

Програма орієнтує педагога до використання методів дієвого пізнання природного довкілля, соціального оточення, розмаїття світу людської культури Миколаївщини в процесі взаємодії з дорослими, через досвід специфічних видів дитячої діяльності: пізнавальної, мистецької, ігрової, рухової, комунікативної, побутової.

Побудова освітнього процесу з дітьми дошкільного віку здійснюється на основі формування досвіду дитини в спілкуванні з дорослими та однолітками в усіх видах діяльності, що реалізуються в дошкільному віці (предметно-практичній, ігровій, образотворчій, пізнавальній тощо) в універсальному розвивальному (ігровому) середовищі на засадах діяльнісного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого, інтегрованого, соціокультурного принципів організації освітнього процесу.

До кожного напрямку / блоку пропонується **тематика проєктів**, які реалізуються педагогом з дітьми та їх батьками. Метод проєктів є провідним в організації практичної взаємодії педагога з дітьми задля реалізації змісту програми. Організація освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства стимулює до продуктивної взаємодії усіх його учасників і творчих проявів дошкільнят. Завдяки використанню методу проєктів здійснюється стимулювання інтересу дітей до життєвих подій та пошуків розв'язання проблем, з якими вони можуть стикатися, а також практичне застосування набутих знань у процесі діяльності й розширення можливостей дітей у самореалізації.

Наведено орієнтовний перелік форм роботи до пропонованих видів діяльності.

Ігрова діяльність. Відповідно до вікових і психологічних особливостей дитина до 6 років віддає перевагу грі як провідній діяльності, використовує власний досвід для створення ігрових задумів; реалізує в них свої пізнавальні, соціальні, моральні, естетичні потреби. У власній грі відтворюються знання та моральні уявлення, задовольняється інтерес до навколишнього.

Дидактичні ігри. Спрямовані на формування в дошкільників потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом. Вони є одночасно й ігровим методом навчання дітей дошкільного віку, і формою навчання дітей, і самостійною ігровою діяльністю, і засобом різнобічного виховання дитини. Також це одна з форм удосконалення пізнавальних умінь і навичок дітей. Вихователь одночасно навчає дітей і бере участь у їхній грі, а діти, граючись, навчаються.

Мовленнєві ігри. Вчать дошкільників формулювати звернення, аргументувати свою думку, підтримувати розмову. Діти розвивають навички комунікації, вчаться знаходити спільну мову з тими, хто їх оточує.

Сюжетно-рольові ігри. У цих іграх відбиваються уявлення дітей про навколишній світ, взаємини та професійні обов'язки людей. Дитина переноситься з повсякденної рутини: приміряє цікаву роль, використовує образи пам'яті й фантазію для дії у вигаданій ситуації. Завдяки сюжетно-рольовій грі закладається культура взаємин усередині дитячого колективу, прищеплюється повага до праці дорослих і різних професій, закладаються прості соціальні компетенції (як поводитися в суспільстві).

Будівельно-конструкторські ігри. Особливістю цієї гри є те, що в її основі лежать конструктивні вміння та здібності, унаслідок чого вона більшою мірою, ніж будь-які види дитячої гри, наближається до творчої практичної діяльності дитини, зокрема до конструювання. Будівельно-конструкторські ігри сприяють розвитку в дитини творчості, мислення, просторової уяви, що лежать в основі конструкторської діяльності.

Ігри-драматизації крім суто дидактичних цілей вмщують виховний зміст і спрямовуються на розвиток естетичної культури дітей; завжди використовуються сценічні засоби, на відміну від ігор дидактичних, для яких це не є обов'язковим.

Режисерські ігри. У режисерських іграх дитина говорить, виконує різноманітні дії за ляльку, виступає режисером стосовно ляльки (настільний тіньовий театр, театр на фланелеграфі тощо). При цьому дитина діє і за ляльку, і за себе. Ще не вмючи оцінювати власну творчість, вона оцінює дії ляльки, тим самим поступово розвиває самооцінку.

Рухливі ігри. Мають значний вплив на виховання морально-вольових якостей. У колективних іграх у дітей формується поняття про норми громадської поведінки, виробляються організаційні навички, виховуються стійкість, сильна воля, витримка. Спільний інтерес, викликаний грою, об'єднує дітей у дружній колектив.

Комунікативна діяльність. Розвиває здатність дитини до спілкування з однолітками та дорослими в різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію.

Полілог. Організована, цілеспрямована розмова багатьох осіб (у ситуації групи ЗДО – вихователя з дітьми) з певної теми, що складається із запитань і відповідей. Під час полілогу активізуються моральні й естетичні уявлення дітей, зосереджується їхня увага на найяскравіших враженнях. Полілоги підводять дітей до доступних для них суджень, висновків. Дитина на яскравих прикладах повніше осмислює й емоційніше переживає своє ставлення до того, що її оточує. Спираючись на знання, дитина обдумує свою поведінку, оцінює вчинки. Полілог формує відповідне ставлення до фактів дійсності, сприяє вихованню організованості, формуванню певних моральних якостей.

Художні твори. У програмі наданий перелік прозових і віршованих текстів, зміст яких спрямовано на реалізацію завдань певного напрямку / блоку. Педагоги на власний розсуд обирають літературні твори для читання дітям. Для подальшого обігравання їх змісту в сюжетно-рольових, театралізованих та інших іграх і видах діяльності. Залежно від реальної ситуації та умов освітнього середовища з пропонованими художніми творами можна ознайомити дітей в аудіо- або відео-форматі. Таким чином формується емоційно-ціннісне ставлення: інтерес до художнього слова, друкованої чи електронної книги.

Вчимо англійську мову. З метою інтеграції до європейських стандартів серед форм комунікативної діяльності в напрямках / блоках запропоновано вивчення слів, фраз, невеликих діалогів, пісень тощо англійською відповідно до їх змістового наповнення. Англійська мова є міжнародною, а дошкільний вік є сензитивним для вивчення іноземних мов. Знання міжнародної мови сприятиме кращій комунікації дітей у багатонаціональному середовищі.

Мистецька діяльність. З метою емоційного заглиблення дітей у пропонований програмою зміст педагогу можна застосовувати весь відомий йому та його вихованцям арсенал різноманітних технік ліплення, аплікації, малювання. Також для цього підходять співи, слухання музики, музично-

ритмічна та музично-ігрова діяльність, гра на дитячих музичних інструментах (візуалізація образів музики та передача їх під час виконавської діяльності голосом, рухами, пластикою). Пріоритетним у мистецькій діяльності є розвиток здатності дитини до усвідомлення своїх внутрішніх глибинних прагнень, уміння викликати в себе позитивні емоційні стани, почуття, переживання та відтворювати їх у художніх образах.

Участь родин. Попри те, що в програмі є окремий змістовий напрям «Співпраця з родинами вихованців та громадськістю» у кожному напрямі / блоці виокремлено тематику різноманітних заходів з батьками або особами, які їх замінюють відповідно до змісту певного напрямку / блоку. Це зроблено для того, щоб педагог, який працює за програмою, комплексно підходив до реалізації завдань програми, що неможливо без залучення батьків і реалізації педагогіки партнерства. В її основі – спілкування, взаємодія та співпраця між педагогом, дітьми й їхніми батьками, які об'єднані спільними цілями, прагненнями, є добровільними й зацікавленими співниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Опанування програмного змісту дітьми здійснюється з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, соціального запиту батьків і громади, що спрямовуються на основні положення особистісно орієнтованих освітніх стандартів.

Зміст програми є інтегрованим, що допомагає дитині середнього / старшого дошкільного віку досягнути явища навколишньої соціальної дійсності та природного довкілля у взаємозв'язку і взаємовпливі, а також створює умови, що сприяють забезпеченню пізнавальної готовності дитини до систематичного навчання в умовах Нової української школи.

У програмі враховано аспекти саме Миколаївського регіону: історія виникнення міста, відомості про видатних людей Миколаївщини, історичні споруди, особливості природного середовища тощо. Ця програма допоможе розвинути любов у дошкільнят та їхніх батьків до своєї країни, Батьківщини через вивчення минулого та сучасного рідного краю.

ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКТ
ДО РЕГІОНАЛЬНОЇ ПАРЦІАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
«УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОЧОК. МИКОЛАЇВЩИНА»

Програмно-методичний комплект, що розробляється учасниками творчої групи з 2023 року складається з 9 методично-дидактичних посібників до регіональної парцільної програми «Український віночок. Миколаївщина». Кожний посібник рецензується, проходить перевірку на плагіат, затверджується до друку вченою радою МОШПО. Надані QR-коди та гіперпосилання сприяють отриманню доступу до додаткової інформації з альтернативних версій посібника: друкованого або електронного.

У травні 2025 року під час восьмого розширеного засідання обласної творчої групи педагогів закладів освіти «Культура добросусідства в закладах дошкільної освіти» педагогині поділилися наробками мікрогруп з реалізації запланованого програмно-методичного комплекту до регіональної парцільної програми «Український віночок. Миколаївщина» (додаток 6).

Сьогодні три з дев'яти запланованих посібників схвалені вченою радою МОШПО до друку. Два з них надруковано. Один проходить додрукарську підготовку (додаток 7). Детальніше про них нижче.

Національно-патріотичне виховання, яке ґрунтується на краєзнавчому, народознавчому матеріалі, допомагає дитині пізнавати себе та найближче соціальне, природне, культурне середовище. **Ознайомлення з історією рідної землі, його людьми та пам'ятками** сприяє формуванню у вихованців уявлення про власну ідентичність, повагу до національних героїв минулого та сучасності. Цю ідею було зреалізовано в методично-дидактичному посібнику «Люди та пам'ятки Миколаївщини» [3]. Він містить краєзнавчу інформацію (вірші, казки, легенди, загадки) та зразки навчальних матеріалів (ігри, презентації, відео, мультфільми) для розвитку соціально-громадянської компетентності у дітей середнього та старшого дошкільного віку. Немає потреби надавати дітям увесь запропонований у посібнику матеріал. Необхідно вибрати те, що безпосередньо пов'язано з місцем їх проживання, конкретними пам'ятками різних народів певного району.

Знайомство з малою Батьківщиною важливо розпочинати з об'єктів, що розташовані найближче до закладу дошкільної освіти та мешкання дітей: вулиці, пам'ятки району, будинки культури, бібліотеки, школи тощо. Поступово розширювати обсяг інформації про об'єкти району, де розташований ЗДО. Відомості про місто / село / селище, де живуть вихованці й відвідують заклад дошкільної освіти, діти мають отримувати з екскурсій, оповідок, казок, легенд, граючи в дидактичні інтерактивні ігри, роздивляючись ілюстрації, переглядаючи відеоматеріали. На кшталт, як це представлено в цьому виданні.

Важливо після подачі певної частки інформації залучати дітей без примусу до продуктивних видів діяльності: малювання, аплікації,

конструювання, ліплення, ручної праці, самостійної художньої діяльності. Заохочувати творчість, підтримувати індивідуальність та унікальність дитячих робіт.

Ураховуючи те, що релігія кожного народу є невіддільною частиною його культури, рекомендується вчити дітей ставитися з повагою до релігійних свят та традицій представників релігійних конфесій, які живуть у місцевості, де розташований заклад дошкільної освіти.

Матеріали посібника викладені в хронологічній послідовності від стародавніх часів до подій новітньої історії. Педагоги мають самостійно обирати обсяг інформації та час, коли застосувати в освітньому процесі матеріали посібника. Краще приурочувати подачу відомостей до певних подій або дат у житті дітей і групи ЗДО. Інформацію про війну треба подавати відповідно до їхнього вікового й особистісного сприйняття у вигляді бесід, полілогів, проблемних ситуацій.

✓ **Залучення дітей дошкільного віку до ремесел, традицій і культури сучасної Миколаївщини**, яка сягає корінням у минуле, дуже важливе, оскільки дошкільний вік – найважливіший період становлення особистості, коли закладаються передумови громадянських якостей, починає формуватися соціально-громадянська компетентність, розвиваються уявлення про світ людей, суспільство та його культуру. Методично-дидактичний посібник «У світі народної культури населення Миколаївщини» стане провідником до глибин української культури, розкриваючи багатство та самобутність ремесел й традицій регіону [5].

Любов до рідного краю, вірність традиціям, знання культури свого народу продовжують залишатися основою системи патріотичного виховання дошкільників. Щоб виховати гідного громадянина і патріота, педагогам та батькам треба формувати в дітей середнього та старшого дошкільного віку почуття відданості до рідної землі, гордості за історію, традиції, культуру свого регіону. Через систему традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, тому звернення до спадщини та знання сучасних традицій виховує повагу, гордість за свою Батьківщину, що останнім часом є надзвичайно актуальним. У суспільстві виникає необхідність повернутися до кращих традицій рідного краю, його вікових коренів.

Відомо, що базовим етапом формування в дітей любові до своєї культури та традицій є накопичення ними соціального досвіду життя у своєму місті / селі / селищі, засвоєння прийнятих у місцевості проживання норм поведінки, взаємин, традицій, прилучення до місцевої культури. Миколаївський регіон багатий на культурну спадщину й традиції, які збереглися протягом століть і водночас розвиваються та змінюються з плином часу. Цей посібник створений для ознайомлення дітей дошкільного віку з аспектами культури побуту людей, які живуть у регіоні, що допоможе зрозуміти важливість збереження та поваги до свого коріння, а також розвивати інтерес до культурної спадщини Миколаївського краю, яку необхідно зберегти й захищати, щоб наступні покоління відчували себе нацією.

У посібнику «У світі народної культури населення Миколаївщини» зібрано дидактичні ігри, казки, вірші, легенди, оповідання, відео матеріали, що допоможуть юному поколінню дізнатися про культурні надбання населення Миколаївського регіону. Вивчення традицій і сучасної культури може дати цінне розуміння минулого, сьогодення та майбутнього рідного краю. Ураховуючи, що в Миколаївському регіоні проживають люди більше 100 національностей і різних релігійних конфесій, педагогам треба формувати в дошкільників поважне ставлення до їх культури та традицій.

✓ **Поняття «Інклюзія»** ґрунтовно розкрито в єдиному інтегрованому освітньому курсі з громадянської та міжкультурної освіти «Культура добросусідства». Це різноманіття людей, повага до відмінностей, взаємодопомога та співпраця, емпатія і толерантність, створення інклюзивного середовища. Через різноманітну навчально-ігрову діяльність, діти ознайомлюються з поняттям інклюзії, учаться цінувати й поважати різноманітність, розуміти інших людей, які потребують допомоги, співіснувати з ними та допомагати їм.

Поняття «діти з особливими освітніми потребами» охоплює не лише вихованців та учнів з психофізичними особливостями, а й представників інших національностей, іншомовних громад. Задля успішного впровадження інклюзії в закладі дошкільної освіти важливо використовувати такі різноманітні методи та прийоми роботи, як: індивідуальний підхід, диференціація, варіативність завдань, використання наочних та ігрових методів, залучення батьків до освітнього процесу, створення сприятливого психолого-педагогічного клімату. Інклюзія має багато переваг як для дітей з особливими потребами, так і з нормотиповим розвитком. Вона сприяє соціалізації та розвитку соціальних навичок, зниженню рівня дискримінації та упереджень, підвищенню самооцінки й впевненості в собі, кращому розумінню різноманіття, створенню більш гуманного та справедливого суспільства.

Інклюзія – це важливий принцип, що має стати основою сучасної освіти. Реалізуючи програму «Український віночок. Миколаївщина» у закладах дошкільної освіти Миколаївського регіону, ми робимо важливий крок до створення більш справедливого та гуманного суспільства, де кожна дитина має можливість відчувати себе повноцінним його представником / представницею.

У методичному посібнику «Культура добросусідства без обмежень» подано різні форми роботи з дошкільниками, які допоможуть не лише навчитися сприймати дітей з особливими освітніми потребами як собі рівних, а й полегшити спілкування з ними як педагогам, так і одноліткам.

Поступове видання наступних шести посібників у плані роботи до 2028 року. Надаємо їх анонс.

✓ Євроінтеграція України може починатися з **уведення елементарного вивчення англійської мови** з дітьми середнього та старшого дошкільного віку в межах змісту регіональної парціальної програми

«Український віночок. Миколаївщина». Адже дошкільникам середнього та старшого віку посильно зрозуміти, що крім їхньої рідної української мови у світі є ще багато мов. Англійська мова – найвідоміша з глобальних мов. Вона широко викладається в країнах, де англійська мова не є офіційною. Саме тому вона все більше використовується в міжнародних комунікаціях. Володіння англійською мовою на Заході зараз є досить важливим.

Найкращий час для вивчення нової мови – це період від народження до 3 років. Наступний – між 4 і 7 роками. І якщо в найменшому віці дитина прекрасно засвоює мову в індивідуальному спілкуванні, то після чотирьох для прогресу важливою стає самерозмовна практика в групах з однолітками.

Заняття з дошкільниками англійською треба будувати з урахуванням їхніх вікових потреб і можливостей. До 7 років діти краще засвоюють інформацію через гру й інтерактивні досвіди, тому на заняттях з дітьми цього віку потрібно подавати інформацію через пісні, вірші, малювання та рухливі ігри. Ніякого стресу та примусу, лише інтерес і залучення. Знайомство з англійською мовою може допомогти їм розвинути когнітивні й соціальні навички, а також відкрити двері до нових можливостей у майбутньому.

Існує багато методів раннього вивчення англійської мови, але ми не ставимо собі на мені її вивчення. Важливо надати елементарну можливість для дітей спілкуватися з носіями англійської мови, тому зміст посібника «Цікаво про English для дошкільнят» буде побудовано на коротких історіях дівчинки Ann (ен), яка приїхала в Миколаїв з далекої Великобританії, де вона розмовляла та спілкувалась з усіма англійською. Тепер, в Україні, відбувається мовно-комунікативний обмін. Діти співають англійські пісні, читають англійські книги та дивляться англійські мультфільми разом з Ann. І, таким чином, невимушено, опосередковано вивчають мову, яка для них нещодавно була невідомою. Найголовніше, щоб вони отримували задоволення від вивчення англійської мови й усвідомлювали, що за її допомогою вони можуть комунікувати з її носієм, своєю новою подругою.

✓ У посібнику «Мій світ людей» дібрано дидактичні матеріали та методичні настанови, які допоможуть педагогам закладів дошкільної освіти Миколаївщини реалізувати завдання інтегрованого курсу «Культура добросусідства» та парціальної регіональної програми «Український віночок. Миколаївщина», а саме змістових напрямів **«дитина в соціумі» та «культура спілкування»**, що спрямовані на формування в дітей дошкільного віку цілісного уявлення про себе: своє здоров'я, свій внутрішній світ і людей, які оточують.

Інформацію з цих розділів надаємо дітям від вигаданого персонажа – шестирічного Миколки, який живе зі своєю родиною в Україні в місті Миколаєві та ходить у звичайний дитячий садок. Життєві історії Миколки можуть слугувати орієнтиром для педагога та дітей, щоб розпочати полілог з певних тем, які в посібнику структуровано за розділами: «Познайомимось. Це Я!», «Родинна в кожного своя», «Друзі та знайомі», «Незнайомці».

✓ Формування в дітей національної свідомості, виховання дружніх взаємин є одними з ключових завдань, що зараз стоять перед педагогами-дошкільниками. Тож, зміст блоку «*музика, дитячі свята*» позитивно впливає на естетичний розвиток дітей, розкриває їх творчі здібності, формує загальну духовну культуру. Адже без знання свого коріння, традицій свого народу не можна виховати повноцінну людину. Патріотичні почуття краще закладаються на підґрунті ментально зрозумілих музичних творів. У методично-дидактичному посібнику «Музичні перлинки Миколаївщини для дошкільнят» подано твори композиторів і поетів Миколаївщини, створені для дітей середнього та старшого дошкільного віку; народні пісні Миколаївського регіону, зібрані фольклористами в різні часи; зразки музичних дидактичних ігор та вправ для роботи з дітьми.

✓ Виховання любові до рідного краю, раціональне використання його ресурсів – є важливим завданням сучасного суспільства. У посібнику «Природа Миколаївського краю» йдеться про спільну діяльність педагогів і батьків з дітьми дошкільного віку, що виховуватиме в них *бережне ставлення до тваринного та рослинного світу*, формуватиме елементи екологічного світогляду, екологічної вихованості. У середньому та старшому дошкільному віці діти інтенсивно набувають знань та чуттєвого досвіду, які використовують, аби розрізняти природний і штучний світи, відповідно діяти в них. Спираючись на конкретне сприймання дітьми природних явищ і об'єктів, дорослі мають допомогти їм пізнати природу в певній системі, одним із компонентів якої є краса.

Проблема формування екологічної компетентності дітей дошкільного віку набула актуальності з того часу, як у суспільну свідомість увійшло розуміння взаємозв'язку людини та природи, їхньої взаємозалежності й взаємообумовленості існування.

✓ *Співпраця закладу дошкільної освіти з родинами вихованців і громадськістю* є важливою умовою успішного виховання та розвитку дітей. Завдяки спільним зусиллям педагогів, батьків і громадськості можна створити сприятливі умови для того, щоб кожна дитина розкрила свій потенціал, стала щасливою та успішною людиною. У однойменному методично-дидактичному посібнику зібрано інформацію щодо співпраці з батьками вихованців та громадськістю за програмою «Український віночок. Миколаївщина»; подано зразки різноманітних форм роботи з батьками з формування в них культури добросусідства: сценаріїв батьківських зборів, посиденьок, майстер-класів, тренінгів тощо. Матеріали розроблені та дібрані з урахуванням потреб батьків у вихованні дітей середнього і старшого дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

Створена творчою групою науковців, методистів, педагогів-практиків на базі всеукраїнського наскрізного курсу «Культура добросусідства» регіональна парціальна програма з методичними рекомендаціями з міжкультурної та громадянської освіти дітей дошкільного віку «Український віночок. Миколаївщина» та програмно-методичний комплект до неї з дев'яти методично-дидактичних посібників сприятиме:

- формуванню соціально-громадянської компетентності дошкільників як результату національно-патріотичного виховання;
- збагаченню освітнього процесу ЗДО практичними матеріалами регіонального змісту завдяки методичному й дидактичному забезпеченню до парціальної програми;
- утвердженню української національної та громадянської ідентичності педагогів ЗДО Миколаївщини внаслідок їх професійного зростання.

Реалізація ідей загальнонаціонального курсу «Культура добросусідства» та впровадження в практику роботи педагогів ЗДО методично-дидактичного забезпечення до парціальної регіональної програми «Український віночок. Миколаївщина» уможливило збагачення освітнього процесу ЗДО практичними матеріалами патріотичної спрямованості.

Представлений досвід Миколаївщини може слугувати зразком для педагогів дошкільної ланки освіти України у створенні інноваційних практик духовно-інтелектуального виховання і навчання здобувачів освіти у XXI ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Культура добросусідства : комплект програм спеціального інтерактивного курсу для закладів освіти України / [під керівництвом М. А. Араджионі]. – К. : ТОВ «ЛітМір», 2018. – 260 с.
2. Культура добросусідства. – Режим доступу : <https://kdukraine.com/pro-nas/>
3. Люди та пам'ятки Миколаївщини : методично-дидактичний посібник / Олійник Л. М., Літвінова Н. Є., Івасюк Т. О. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОШПО, 2025. – 108 с. : з іл. – Режим доступу : <https://lnk.ua/bMenDMZNg>
4. Український віночок. Миколаївщина : регіональна парціальна програма та методичні рекомендації з міжкультурної та громадянської освіти дітей дошкільного віку / Араджионі М. А., Олійник Л. М., Літвінова Н. Є. та ін. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОШПО, 2023. – 152 с. – Режим доступу : <https://lnk.ua/mk4kz77NL>
5. У світі народної культури населення Миколаївщини : методично-дидактичний посібник / Л. М. Олійник, Л. В. Лещенко. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОШПО, 2025. – 130 с. з іл. – Режим доступу : <https://lnk.ua/x5V1kgr4d>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Розповсюдження курсу «Культура добросусідства» у закладах дошкільної освіти Миколаївщини

Хід роботи над методично-дидактичними посібниками

Алгоритм підготовки

- Посібники всі створюються під загальним науковим керівництвом Лії Олійник у цифровому та паперовому форматах (гіперпосилання та QR-коди) робочими підгрупами
- Здійснюється рецензування посібників, перевірка на антиплагіат, технічне та літературне редагування
- Додрукарська підготовка

Корекція планів

- **2025 рік:** підготовка до друку та друк методично-дидактичних посібників: «У СВІТІ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ», «КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ».
- **2026 рік:** підготовка до друку та друк методично-дидактичних посібників: «МІЙ СВІТ ЛЮДЕЙ», «МУЗИЧНІ ПЕРЛИНКИ МИКОЛАЇВЩИНИ ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ», «ЦІКАВО ПРО ENGLISH ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ».
- **2027 рік:** «КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА У СПІВРАЦІ З БАТЬКАМИ ДОШКІЛЬНИКІВ», «АНТОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ ДОБРОСУСІДСТВА ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ», «ПРИРОДА МИКОЛАЇВСЬКОГО КРАЮ».

Наша команда 2025 рік

План роботи творчої групи на 2025 рік:

1. Назва творчої групи – «Культура добросусідства в закладах дошкільної освіти».
2. Категорія педагогічних працівників: педагоги закладів освіти.
3. Мета проведення – підвищення обізнаності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти Миколаївщини щодо всеукраїнського інтегрованого наскрізного курсу «Культура добросусідства», популяризація регіональної парціальної програми й методичних рекомендацій з міжкультурної та громадянської освіти дітей дошкільного віку «Український віночок. Миколаївщина» на рівні регіону і країни, розробка програмно-методичного комплексу до програми «Український віночок. Миколаївщина».
4. Завдання роботи у 2025 році:
  - Подати до друку методично-дидактичні посібники: «Люди та пам'ятки Миколаївщини», «У світі народної культури населення Миколаївщини», «Культура добросусідства без обмежень».
  - Провести онлайн-консультації для розробників ПМК до регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина».
  - Провести 2 онлайн-засідання групи (травень, листопад).
  - Організувати заходи, що сприяють розповсюдженню курсу «Культура добросусідства».
  - Продовжити роботу над методично-дидактичними посібниками під загальним науковим керівництвом Олійник Л. М.:
    - «Мій світ людей» (Скидан С. Ю., Карлюга А. В, Живило І. М., Омелечкіна О. М.).
    - «Культура добросусідства у співпраці з батьками дошкільників» (Григорчак І. В., Архипенко І. Л.).
    - «Цікаво про English для дошкільнят» (Філіппова Л. О.).
    - «Природа Миколаївського краю» (Рещенко О. А., Каніна Н. М., Яковлева Н. М.).
    - «Музичні перлинки Миколаївщини» (Бундєєва Т. І., Таранова В. С.).
    - «Антологія культури добросусідства для дошкільнят» (Вербик О. А.).

**Адаптація всеукраїнської програми «Український віночок. Регіон»
2018 року до регіональної специфіки**

	Змістові лінії	Змістові блоки	Специфіка Миколаївської області
1.	Світ дитинства	«Я – особистість», «Моя сім'я, родина», «Праця людей. Професії», «Я серед інших»	1. Зміст узгоджено з оновленим БКДО-2021. Мета – формування патріотизму, соціально-громадянської компетентності дітей.
2.	Пізнаємо природу рідного краю	Географічне розташування регіону й особливості рослинного та тваринного світу природи регіону	2. Змістові напрями: «Дитина у соціумі» (блоки: «Я – особистість», «Я і моя родина», «Я у світі професій», «Я серед інших»), «Природа Миколаївського краю», «Люди Миколаївщини та їх культура» (блоки: «Традиції та сучасна культура людей, які живуть у регіоні», «Люди та пам'ятки регіону», «Художня література», «Музика. Дитячі свята»),
3.	Дитина в розмаїтті культур	«Традиційна і сучасна культура людей, які живуть у регіоні», «Історія людей і пам'яток регіону», «Художня література», «Музика. Дитячі свята»	«Художня література», «Музика. Дитячі свята»), «Граємо разом», «Культура спілкування», «Співпраця з родинами вихованців та громадськістю».
4.	Граємося разом	Ігри національного й етнічного спрямування, що притаманні регіону проживання	3. До переліку орієнтовних форм роботи кожного напрямку введено «Вчимо англійську мову» відповідно до змісту блоків.
5.	Вчимося спілкуватися	Інтеграція мовленнєвої діяльності в інші види життєдіяльності дітей	4. Вилучено літературні, музичні твори авторів та ігри країн агресорів: рф та Білорусі.
6.	Співпраця з родинами вихованців та громадськістю	Якісна взаємодія педагогів з родинами вихованців і громадськістю з метою досягнення ефективності в роботі з дітьми й розвитку громади	5. Термінологічний словник

**Регіональна парціальна програма
«Український віночок. Миколаївщина» (2023 рік)**

**Структура та зміст регіональної парціальної програми
«Український віночок. Миколаївщина»**

ЗМІСТ	3
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	6
Змістовий напрям 1. ДИТИНА В СОЦІУМІ	17
Змістовий блок «Я – особистість»	18
Змістовий блок «Я і моя родина»	20
Змістовий блок «Я у світі професій»	22
Змістовий блок «Я серед інших»	23
Змістовий напрям 2. ПРИРОДА МИКОЛАЇВСЬКОГО КРАЮ	27
Змістовий напрям 3. ЛЮДИ МИКОЛАЇВЩИНИ ТА ЇХ КУЛЬТУРА	37
Змістовий блок «Традиції та сучасна культура людей, які живуть у регіоні»	41
Змістовий блок «Люди та пам’ятки регіону»	45
Змістовий блок «Художня література»	50
Змістовий блок «Музика. Дитячі свята»	52
Змістовий напрям 4. ГРАЄМОРАЗОМ	60
Змістовий напрям 5. КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ	64
Змістовий напрям 6. СПІВПРАЦЯ З РОДИНАМИ ВИХОВАНЦІВ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ	68
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	73
ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	77

**Програма восьмого розширеного засідання
обласної творчої групи педагогів закладів освіти
«Культура добросусідства в ЗДО»**

ПРОГРАМА

восьмого розширеного засідання обласної творчої групи педагогів закладів освіти «Культура добросусідства в ЗДО»

Дата: 27 травня 2025 року

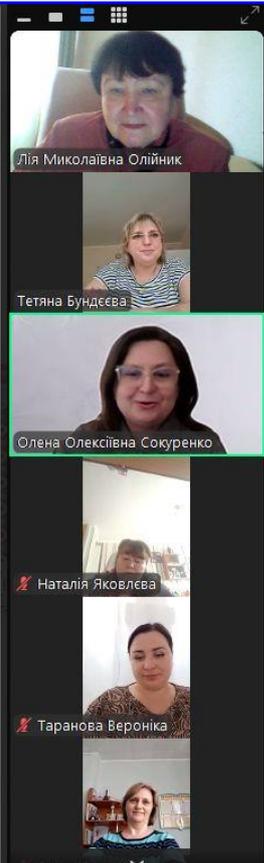
Формат: зум-конференція [Перехід за покликанням](#)

Час роботи: 13.00–15.00

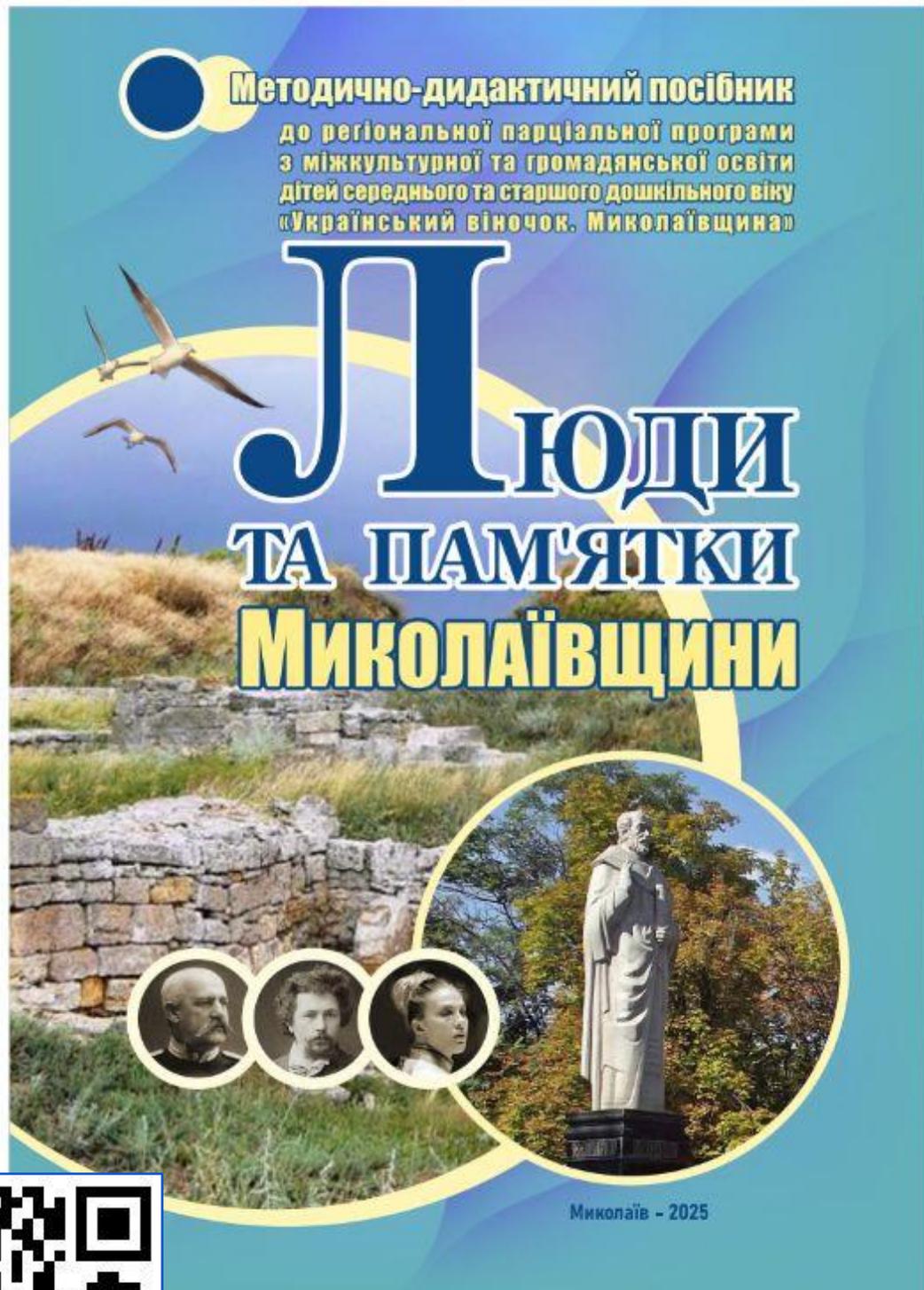
13.00–13.05 Відкриття заходу
Олена Сокурєнко, к. пед. н., доцент, завідувач кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОІППО

13.05–13.15 Створення програмно-методичного комплексу до Регіональної парціальної програми й методичних рекомендацій із міжкультурної та громадянської освіти дітей дошкільного віку «Український віночок. Миколаївщина»
Лія Олійник, к. пед. н., доцент кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОІППО

13.15–13.25 Хід роботи над методично-дидактичним посібником «Культура добросусідства без обмежень»

ЗРАЗКИ
методично-дидактичних посібників

Методично-дидактичний посібник

до регіональної парціальної програми
з міжкультурної та громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.
Кафедра теорії й методики дошкільної та початкової освіти

КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ

Методично-дидактичний посібник
до регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина»
з міжкультурної та громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку

Миколаїв – 2025

